

Một số giải pháp xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc tác động đến dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay

Ngày nhận bài: 08/08/2025 | Ngày phản biện: 15/08/2025 | Ngày xuất bản: 23/09/2025

Tác giả: Lê Đức Hoàng (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Thời gian qua, tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đến dư luận xã hội ở Việt Nam có chiều hướng diễn biến phức tạp, khó lường, ảnh hưởng đến chất lượng, hiệu quả công tác tư tưởng, tuyên giáo. Thực tế đó đang đòi hỏi có những nghiên cứu đầy đủ về mặt lý luận, đánh giá đúng thực trạng, chỉ rõ nguyên nhân, đưa ra phương hướng, giải pháp thiết thực nhằm ngăn chặn tác động tiêu cực, xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, góp phần nâng cao chất lượng bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới. Trên cơ sở kết quả nghiên cứu Đề tài cấp Bộ năm 2024-2025, bài viết này đề cập tới một số giải pháp xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc tác động đến dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay.

Trên cơ sở khảo sát, đánh giá thực trạng tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đến quy mô, cấp độ, cường độ, sự biến đổi các khuynh hướng và nội dung phản ánh của dư luận xã hội về các phương diện: quy mô công chúng tham gia thể hiện ý kiến, quan điểm trong dư luận xã hội; nhận thức, thái độ, hành vi của công chúng; cường độ của dư luận xã hội; sự biến đổi qua lại giữa các khuynh hướng của dư luận xã hội; tác động của tin giả, sai lệch, xuyên tạc về lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại... đến dư luận xã hội, chúng tôi đề xuất các giải pháp sau đây:

1. Nhóm giải pháp đối với công tác lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý, tổ chức thực hiện xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Một là, nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị trong lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức, phối hợp thực hiện công tác đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Trước hết cần nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị về tầm quan trọng của công tác lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức, phối hợp thực hiện đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; phát huy vai trò nòng cốt của cấp ủy, chính quyền, phối hợp các đơn vị, địa phương, bởi vì công tác này không chỉ có bộ phận chuyên trách mà là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị, toàn thể nhân dân.

Đồng thời, nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị về việc thể chế hóa và phân định rõ trách nhiệm từng cấp, từng ngành trong hệ thống chính trị. Đặc biệt là việc cụ thể hóa các quy định, chỉ đạo của Đảng, pháp luật của Nhà nước về phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; giao rõ trách nhiệm cho từng cơ quan, tổ chức chủ quản trong hệ thống chính trị; có thể đưa tiêu chí này vào đánh giá kết quả lãnh đạo, chỉ đạo hàng năm của các cơ quan, đơn vị.

Nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị về việc xây dựng cơ chế phối hợp đồng bộ, liên ngành, đặc biệt là tăng cường phối hợp giữa các cơ quan quản lý nhà nước về thông tin, an ninh mạng, báo chí, tuyên giáo... để chia sẻ thông tin, thống nhất quan điểm xử lý thông tin giả. Đó còn là nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị về việc nêu cao trách nhiệm người đứng đầu. Bởi vì, người đứng đầu các cơ quan, đơn vị trong hệ thống chính trị cần thể hiện rõ vai trò nhận diện, xử lý thông tin sai lệch và định hướng thông tin cho cán bộ, đảng viên, quần chúng. Coi đây là một nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên, gắn với công tác xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền vững mạnh.

Hai là, tăng cường tuyên truyền nâng cao nhận thức về tác hại, các biểu hiện và tích cực đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc.

Trước hết cần tuyên truyền để cán bộ, đảng viên, các tầng lớp nhân dân nâng cao hiểu biết về tác hại của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; làm cho cán bộ, đảng viên, nhân dân nhận diện rõ chủ thể và mục đích của chủ thể tạo ra, phát tán thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Đồng thời cần tuyên truyền nâng cao ý thức trách nhiệm, tích cực tham gia đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; khuyến khích xây dựng môi trường văn hoá lành mạnh trong cơ quan, đơn vị, trường học, tổ chức,

doanh nghiệp để dần hình thành “miền dịch tâm lý” đối với tin đồn thất thiệt.

Cùng với chủ thể chính là các thế lực thù địch, phản động, chống cộng, cơ hội chính trị, bất mãn... vẫn còn các chủ thể như : các cá nhân tham gia mạng truyền thông xã hội, vô tình hình thành tin tức giả không chủ ý ; các cá nhân, nhóm người, tổ chức việc sản xuất, phát tán tin giả phục vụ cho hoạt động sản xuất, kinh doanh, thương mại, tài chính... ; các cá nhân, nhóm người, tổ chức thực hiện các động cơ vụ lợi hoặc động cơ chính trị đen tối. Mục đích của việc phát tán thông tin là tạo cho người tiếp cận tin nhận thức sai lệch, hành động sai trái, phạm pháp; câu view, câu like thể hiện bản thân, muốn nổi tiếng, gây ấn tượng với người khác hoặc thỏa mãn nhu cầu nào đó; tạo ra hiệu ứng tâm lý đám đông, dẫn dắt người khác tin, nghe, làm theo để thực hiện mục đích trục lợi về kinh tế, tài chính ; lừa dối cộng đồng mạng, gây tâm trạng hoang mang, lo lắng, mất niềm tin, mất phương hướng nhằm thực hiện mục đích chính trị ở một mức độ nào đó.

Ba là, xây dựng lực lượng, thống nhất cơ chế phối hợp, tổ chức công tác đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Tham gia xử lý thông tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc, có nhiều chủ thể và được bố trí triển khai với nhiều hình thức, phương pháp, nội dung, diễn ra ở tất cả các cấp. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước, sự tham gia tích cực của toàn dân, cần xây dựng mô hình phối hợp tổng thể trong xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc ở nước ta, như: 1- Phối hợp giữa các lực lượng, các chủ thể xử lý thông tin sai lệch, xuyên tạc trong cùng một cấp, ví như Ban Tuyên giáo & Dân vận Trung ương chủ trì, phối hợp với Bộ Khoa học & Công nghệ, Bộ Quốc phòng, Bộ Công an, Bộ Ngoại giao và một số bộ, ngành có liên quan trong xử lý. 2- Phối hợp theo cấp hành chính của cùng một ban, bộ, ngành, lĩnh vực. 3- Kết hợp cả hai mô hình trên đó là một ban, ngành có thể phối hợp với ban, ngành khác ở cùng cấp và với ban, ngành đó ở cấp trên và cấp dưới để xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. 4- Phối hợp ở phạm vi quốc gia, khu vực, quốc tế nhằm giải quyết những vấn đề, thông tin sai lệch, xuyên tạc có yếu tố quốc tế.

Bốn là, đầu tư kinh phí và phương tiện kỹ thuật đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ công tác đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Điều này thể hiện ở việc tăng thêm kinh phí và nâng cấp, bổ sung trang thiết bị, phương tiện kỹ thuật, công nghệ hiện đại phục vụ tốt nhất, nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc trong tình hình mới. Bởi vì hiện nay, nhìn chung cơ sở vật chất – phương tiện kỹ thuật, điều kiện, công cụ làm việc cho đội ngũ tham gia xử lý thông tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc còn nhiều hạn chế, lạc hậu so với các thế lực thù địch. Cần bảo đảm trụ sở làm việc đáp ứng tính đặc thù, tăng kinh phí, phương tiện hiện đại, như máy tính cá nhân, điện thoại thông minh... cho Ban Chỉ đạo 35 các cấp. Trang bị hệ thống bảo mật thông tin, tuyên truyền cho các cơ quan, đơn vị nhằm tránh lộ, lọt thông tin, đặc biệt là các thông tin mật, thông tin lưu hành nội bộ. Cùng với đó, cần quan tâm chế độ đãi ngộ về vật chất, tinh thần và điều kiện làm việc cho lực lượng nòng cốt, chuyên trách và đội ngũ chuyên gia.

2. Nhóm giải pháp đối với chủ thể của dư luận xã hội

Một là, nâng cao năng lực nhận thức và kỹ năng nhận diện của người dân đối với thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc.

Đây là một giải pháp có ý nghĩa vô cùng quan trọng, bởi vì nó tạo ra “sức đề kháng” từ bên trong, sự “miễn dịch” với thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Khi người dân được nâng cao năng lực nhận thức và có kỹ năng nhận diện thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, sẽ không tán phát, chia sẻ thông tin xấu độc; không tin, nghe, làm theo hay ủng hộ lời xúi giục của kẻ xấu, vi phạm pháp luật.

Về giải pháp này, kết quả khảo sát của chúng tôi cho thấy, có trên 50% ý kiến đề xuất: Tăng cường tuyên truyền, phổ biến pháp luật về phòng ngừa, đấu tranh với các vi phạm trên không gian mạng; nâng cao nhận thức cho mỗi người dân khi sử dụng mạng xã hội phân biệt, nhận diện thông tin chính thống, tin giải, sai sự thật để chia sẻ, báo cáo kịp thời với cơ quan chức năng để vô hiệu hóa các nguồn phát tán tin giả, sai sự thật. Rất cần tăng cường giáo dục truyền thông số, đưa nội dung nhận diện tin giả vào trường học và tổ chức các chiến dịch nâng cao nhận thức cộng đồng; khuyến khích vai trò của cộng đồng, thúc đẩy tinh thần phản biện xã hội, xây dựng các nhóm kiểm chứng tin tức nhằm tạo ra một môi trường thông tin an toàn, minh bạch⁽¹⁾.

Hai là, sớm định hướng, bảo đảm nhu cầu thông tin của nhân dân trước những tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Trước những tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, cơ quan chức năng, trước hết là Ban Tuyên giáo và Dân vận, cơ quan thông tin – truyền thông, các đài báo chính thống cần kịp thời tuyên truyền định hướng, bảo đảm nhu cầu thông tin của nhân dân; tuyệt đối tránh để gây ra hiện tượng người dân “bán tín bán nghi”, suy diễn chủ quan và tiếp nhận thông tin chưa chính thống, hình thành các luồng dư luận ảnh hưởng không tốt đến tình hình đất nước. Ngoài việc các ban, bộ, ngành, cơ quan tạo lập phần mềm để thông tin nhanh nội bộ, cần có các kênh thông tin nhanh ở phạm vi xã hội. Điển hình, Bộ Công an có nền tảng Zalo Official Account (OA) và Zalo Mini App đẩy mạnh truyền thông số để đưa thông tin chính thống của Bộ Công an đến gần với người dân; về bảo đảm an ninh, trật tự.

Về việc sớm định hướng, bảo đảm nhu cầu thông tin của nhân dân trước những tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, kết quả khảo sát có nhiều ý kiến đề xuất: 1- Thông tin chính thống phải nhanh hơn, nâng cao vai trò báo chí chính thống, từ các tờ báo uy tín, kênh uy tín của nhà nước. 2- Khi xảy ra các luồng dư luận xã hội về sự việc nào đó, rất cần có phát ngôn chính thức của cơ quan Đảng, Nhà nước nhanh chóng, kịp thời. 3- Phát huy vai trò báo chí và KOLs (Key Opinion Leader - những người có tầm ảnh hưởng lớn trong một lĩnh vực cụ thể) trong việc phản bác tin giả và lan tỏa thông tin tích cực⁽²⁾.

Ba là, nắm bắt và ngăn chặn sự lây lan tâm lý, sự bắt chước của người dân về thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Tâm lý đám đông xuất hiện từ những thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc trên mạng xã hội được hình thành, thay đổi và biến đổi theo các cơ chế tâm lý : 1- Nhu cầu tìm hiểu thông tin xuất phát từ tâm lý tò mò, hiếu kỳ ; 2- Sự xuất hiện và biến đổi của cơ chế tâm lý lây lan ; 3- Sự hoạt động của quy luật tâm lý dễ bị ám thị và tâm lý cả tin của đám đông ; 4- Sự xuất hiện và phát triển của tâm lý a dua, bắt chước ; 5- Tác động và hoạt động của tâm lý lôi kéo và tâm lý kích động bạo lực⁽³⁾.

Hoạt động đấu tranh ngăn chặn, loại bỏ thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, cần tác động tích cực từ phía cơ quan truyền thông, quản lý truyền thông và cơ quan liên quan đến

bộ phận người dân tham gia. Có thể có các hướng vận dụng như: 1- Khai thác quy luật bắt chước việc hình thành nếp nghĩ, lối sống, thái độ, hành vi đúng đắn trong đời sống người dân bằng cách lan tỏa trên mạng xã hội nhiều hơn những hình mẫu, tấm gương điển hình tiên tiến, nhóm hạt nhân, thông tin, hình ảnh tốt đẹp. Gắn nội dung cần truyền thông với người có uy tín, ảnh hưởng lớn trong cộng đồng và trên mạng xã hội. 2- Khai thác quy luật dễ bị ám thị để hướng cư dân mạng vào thông tin đúng, tích cực. 3- Sử dụng cơ chế lây lan để tạo ra các trạng thái tâm lý nhóm, tâm lý tập thể tích cực, ngăn chặn, lấn át các trạng thái tâm lý tiêu cực.

Bốn là, xử lý nghiêm khắc đối tượng phát tán thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Các hành vi phát tán thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đều vi phạm pháp luật, cần xử phạt nghiêm khắc⁽⁴⁾ nhưng hiện nay việc xử lý chưa được áp dụng theo quy trình nhất quán⁽⁵⁾. Để tăng cường hiệu quả xử lý vi phạm, cần có quy chế phối hợp giữa các cơ quan, ban ngành, địa phương trên địa bàn (kể cả ngoài nước) để xử lý tin giả, sai lệch, xuyên tạc, với 3 bộ phận quan trọng, gồm: Bộ phận tiếp nhận thông tin ; bộ phận xác minh thông tin (tin giả, sai lệch, xuyên tạc) ; bộ phận công bố tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc. Các bộ phận này có quy trình làm việc, ghi nhận, xác định và công bố trong thời gian nhất định, cùng với hệ thống công nghệ hỗ trợ để giảm thiểu tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc. Cơ quan có thẩm quyền (đặc biệt là Ban Chỉ đạo 35 Trung ương; Bộ Công an; Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch) cần phối hợp xây dựng và từng bước hoàn thiện quy trình xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; tạo lập các điều kiện khách quan, chủ quan cho việc thực thi thống nhất và hiệu lực quy trình này ; đấu tranh quyết liệt, xử lý nghiêm, tăng mức xử phạt các đối tượng vi phạm.

Tăng mức phạt xử lý vi phạm hành chính và phân hóa trách nhiệm theo tính nghiêm trọng của hành vi, thậm chí cần quy trách nhiệm hình sự. Với mức phạt tiền như hiện nay (phạt cao nhất với cá nhân là 10 triệu đồng và tổ chức là 20 triệu đồng), e rằng chưa đủ sức răn đe đối tượng vi phạm. Trong số 326 phiếu khảo sát, hỏi "để giảm thiểu tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đến dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay", có đến 41 ý kiến (gần 13%) đề nghị xử lý nghiêm khắc hơn các đối tượng vi phạm, đặc biệt là hành vi bôi nhọ, chế ảnh nhân vật lịch sử. Nhiều ý kiến đề xuất cần có chế tài xử lý nghiêm khắc, siết chặt pháp lý, tăng sự răn đe; yêu cầu đối tượng vi phạm phải công khai đính chính, xin lỗi công chúng⁽⁶⁾...

Năm là, mỗi người dân nâng cao "sức đề kháng", "tự miễn dịch", nêu cao trách nhiệm đấu tranh phòng, chống thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Đây là giải pháp có ý nghĩa bền vững, từ bên trong, đem đến hiệu quả lâu dài. Việc này đòi hỏi sự chung tay của cả hệ thống chính trị, các tổ chức xã hội và mỗi cá nhân xây dựng môi trường thông tin lành mạnh và an toàn. Kết quả khảo sát của chúng tôi về câu hỏi "để giảm thiểu tác động của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đến dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay", có đến 43,25% đề nghị "nâng cao nhận thức và kỹ năng cho người sử dụng thông tin", cụ thể là: 1) Đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục cho người dân về tác hại của tin giả, kỹ năng nhận biết và kiểm chứng thông tin. Cần có các chương trình giáo dục kỹ năng số đưa vào trường học và các hoạt động cộng đồng. Tập trung vào việc trang bị kiến thức về tư duy phản biện, phân tích thông tin một cách khách quan, đa chiều. 2) Xây dựng văn hóa thông tin, khuyến khích xây dựng một môi trường văn hóa thông tin lành mạnh, nơi mọi người có trách nhiệm chia sẻ thông tin chính xác và không lan truyền những thông tin chưa được kiểm chứng. 3) Phát triển kỹ năng số cho người dân, đặc biệt là người già và trẻ em, để họ có thể tự bảo vệ mình trước thông tin sai lệch và sử dụng internet một cách an toàn, hiệu quả. Có đến 50% ý kiến đề nghị "bản thân mỗi người cần tự nâng cao sức đề kháng", tự trang bị kiến thức trong nhiều lĩnh vực, giữ thái độ bình tĩnh khi tiếp cận thông tin trên mạng xã hội, internet... ; kiểm chứng thông tin trước khi tham khảo hoặc chia sẻ cho người khác⁽⁷⁾...

3. Nhóm giải pháp tác động vào thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Một là, cung cấp thông tin chính thống đủ sức pha loãng, lấn át thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Một trong những giải pháp đối phó với thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc là tăng cường cung cấp thông tin chính thống nhằm đủ sức pha loãng, lấn át thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Điều này có nghĩa là chúng ta cần chủ động lan tỏa thông tin chính thống, đáng tin cậy, làm cho thông tin tích cực phổ biến, dễ tiếp cận hơn, từ đó làm giảm sự chú ý và tác động của thông tin sai lệch. Muốn vậy, các cơ quan báo chí - truyền hình

ở Trung ương và địa phương, tổ chức chính phủ và các tổ chức uy tín khác, kể cả người đứng đầu ngành, cơ quan, đơn vị cần chủ động chỉ đạo sản xuất, đăng tải thông tin chính xác, khách quan, đa dạng về các vấn đề xã hội, kinh tế, văn hóa, khoa học... Đồng thời, cần tăng cường tuyên truyền pháp luật, cảnh báo các hành vi vi phạm pháp luật; chỉ rõ những thủ đoạn, nội dung thông tin giả mạo, tính chất nguy hại của nó đối với cá nhân và xã hội.

Kết quả khảo sát cho thấy, có đến 45% ý kiến đề xuất: cần xây dựng nguồn tin uy tín, cơ quan truyền thông chính thống cần cung cấp thông tin chính xác, kịp thời, đầy đủ, rộng khắp để làm dòng chảy thông tin chính thống có sức mạnh lấn át, chiếm ưu thế hơn so với tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Cùng với đó, cần có bộ phận theo dõi, nhanh chóng, kịp thời đính chính thông tin sai lệch, phản bác thông tin giả, xuyên tạc⁽⁸⁾...

Hai là, đẩy mạnh việc đấu tranh phản bác, vạch trần nội dung, chỉ rõ tác hại, ngăn chặn lan truyền của thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Đó là chúng ta phát triển nội lực về công nghệ, về an toàn thông tin mạng bằng cách trang bị phương tiện kỹ thuật, nền tảng công nghệ thông tin và truyền thông hiện đại nhất, công nghệ số hóa, các thành tựu mới của cuộc cách mạng 4.0, dùng giải pháp về công nghệ để ngăn chặn, gỡ bỏ thông tin sai lệch, xuyên tạc. Đồng thời, phải đào tạo cơ bản, hệ thống, chuyên sâu, chuyên môn hóa đội ngũ cán bộ sử dụng công nghệ tham gia việc xử lý thông tin sai lệch, xuyên tạc. Cần thiết mở rộng hợp tác quốc tế đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực chất lượng cao về công nghệ thông tin, nhất là về an toàn thông tin mạng. Tăng cường ký kết các hiệp ước, điều ước, hiệp định song phương, đa phương về chuyển giao công nghệ, xây dựng hệ thống pháp luật và các qui định, chế tài mang tính quốc tế về xử lý thông tin sai lệch, xuyên tạc, bảo đảm an toàn thông tin mạng quốc gia ở Việt Nam hiện nay.

Ba là, có các biện pháp kỹ thuật kịp thời ngăn chặn, gỡ bỏ thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Phát triển các công cụ, phần mềm nhận diện và cảnh báo thông tin sai lệch trên các nền tảng trực tuyến. Xây dựng bộ lọc nhằm tìm kiếm nhanh các từ khóa có tính chất phản động, bôi nhọ, kích động để ngăn chặn, lọc bỏ, gỡ bỏ. Kiểm soát, vô hiệu hóa hoạt động lợi dụng các dịch vụ bưu chính viễn thông để tuyên truyền xuyên tạc. Phát

triển các Rôbot mạng tham gia chiến dịch truyền thông nhằm truyền bá thông tin tốt, pha loãng, làm phân tán luồng thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Ứng dụng kỹ thuật phân tích, điều tra, ngăn chặn, bóc gỡ, khóa tài khoản của đối tượng đăng tin giả. Phong tỏa các tài khoản được lập ra để nhận tài trợ bất hợp pháp về tài chính từ các tổ chức và cá nhân ở bên ngoài nhằm hỗ trợ các hoạt động truyền bá thông tin sai lệch, xuyên tạc, chống phá. Tăng cường phối hợp giữa Chính phủ Việt Nam với chính phủ các nước, các định chế quốc tế, các nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội lớn từ nước ngoài để kịp thời ngăn chặn, xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc.

Đặc biệt là tăng cường ứng dụng công nghệ, phát triển AI Fact-checker để kiểm chứng tin tức, tích hợp AI kiểm duyệt nội dung trên mạng xã hội trong nước ; sử dụng công nghệ trí tuệ nhân tạo để tự động phát hiện và chặn các thông tin giả mạo, sai lệch ; xây dựng hệ thống cảnh báo sớm đối với các thông tin giả mạo có khả năng lan truyền rộng rãi ; hỗ trợ doanh nghiệp xây dựng các hệ thống quản lý nội dung, giúp ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc đăng tải trên các nền tảng của họ⁽⁹⁾.

4. Nhóm giải pháp tác động vào môi trường, bối cảnh của dư luận xã hội

Một là, xây dựng hệ thống pháp luật đủ sức răn đe và có chế tài rõ ràng xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Trước hết, cần xây dựng, hoàn thiện, thống nhất hệ thống pháp luật liên quan đến việc xử lý thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, đặc biệt là tin phát tán trên mạng xã hội. Hiện nay ở nước ta có một số quy định pháp luật liên quan⁽¹⁰⁾, nhưng hướng dẫn vẫn chưa cụ thể, rõ ràng, có chỗ chưa thật sự phù hợp với điều kiện thực tiễn, vẫn còn hiện tượng khó kiểm soát và khó xử lý vi phạm, đặc biệt là vi phạm trên không gian mạng. Bởi vậy, trước mắt cần bổ sung, hoàn thiện văn bản pháp lý, cụ thể hóa, chi tiết hóa các bộ luật bằng các nghị định, thông tư, hướng dẫn và tăng chế tài xử phạt hành vi vi phạm, đủ sức cảnh báo, răn đe đối tượng.

Đặc biệt là quy phạm hóa khái niệm tin giả, sai lệch, xuyên tạc, bởi vì hiện nay mới chỉ đưa thuật ngữ tin giả vào chế định mà chưa có quy phạm quy định toàn diện, đầy đủ thế nào là tin giả nên không có cơ sở để xác định thế nào là tin giả trên mạng xã hội⁽¹¹⁾ ; cần quy phạm hóa quy định về việc định tội danh trong trường hợp hành vi vi phạm thỏa mãn cấu thành của nhiều tội (hiện nay một hành vi thỏa mãn cấu thành của nhiều

tội xảy ra ở các hành vi đối với tin giả, như hành vi “vu khống” trong tội vu khống và hành vi “làm nhục” trong tội làm nhục người khác); cần thống nhất quy định về hành vi bị xử lý trong hệ thống pháp luật xử lý tin giả trên mạng xã hội (Luật An ninh mạng năm 2018 cấm hành vi “đăng tải” tin giả, nhưng trong Nghị định số 15/2020/NĐ-CP lại không phải là hành vi bị xử lý hành chính)...Nên bổ sung quy định về biện pháp khắc phục hậu quả “buộc cải chính công khai” trong các chế tài, vào Điều 100, 101 Nghị định số 15/2020/NĐ-CP.

Ngoài việc xây dựng hệ thống pháp luật, các quy định mang tính pháp lý, cần xây dựng hệ thống cơ chế, chính sách để triển khai vào thực tế. Hệ thống cơ chế, chính sách phải tạo ra động lực thúc đẩy mọi cá nhân, mọi tổ chức tham gia vào hoạt động đấu tranh, xử lý; bảo đảm cho việc phối hợp chặt chẽ các lực lượng, các phương tiện trong từng giai đoạn, từng bước của quy trình xử lý.

Hai là, kích thích và phát huy sức mạnh “thế trận lòng dân” trong đấu tranh phản bác, ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Kích thích và phát huy sức mạnh “thế trận lòng dân” trong đấu tranh phản bác, ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, cần tập trung vào việc nâng cao nhận thức, xây dựng niềm tin, tăng cường sự đoàn kết trong nhân dân; đồng thời đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục và ứng dụng công nghệ thông tin. Về việc nâng cao nhận thức và xây dựng niềm tin, cần đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục nhân dân có hiểu biết đầy đủ về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, giúp người dân hiểu rõ bản chất của các thông tin sai lệch, xuyên tạc, từ đó nâng cao khả năng nhận diện và phản bác.

Kích thích và phát huy sức mạnh “thế trận lòng dân” trong đấu tranh phản bác, ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc, cần tăng cường đoàn kết, đồng thuận trong nhân dân thông qua việc tổ chức các diễn đàn, hội thảo, tọa đàm, giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm để mọi người cùng nhau trao đổi, thảo luận, thống nhất về các vấn đề liên quan đến bảo vệ Tổ quốc, đấu tranh phản bác thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc. Đồng thời, phát huy vai trò của người có uy tín trong cộng đồng, cần kịp thời phát hiện, biểu dương, khen thưởng cá nhân, tập thể có thành tích xuất sắc trong đấu tranh bảo vệ Tổ quốc, phản bác thông tin sai lệch, xuyên tạc.

Ba là, đẩy mạnh hoạt động của các phương tiện truyền thông trong đấu tranh phản bác, ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc

Đối với Nhà nước và các cơ quan chức năng có thẩm quyền, cần đẩy mạnh hoạt động của các phương tiện truyền thông trong đấu tranh phản bác, ngăn chặn thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc; bảo đảm cung cấp thông tin chính thống, nhanh nhạy, hấp dẫn, tính định hướng cao và lên tiếng kịp thời trước các vấn đề được dư luận xã hội quan tâm thì chắc rằng những thông tin giả mạo, bịa đặt sẽ không còn đất sống. Đó chính là nâng cao dân trí, bồi dưỡng kỹ năng sử dụng mạng xã hội, xây dựng ý thức thượng tôn pháp luật của các tầng lớp nhân dân để không còn các hành động tạo, phát tán, lan truyền tin giả; có đủ khả năng nhận biết tin thật, tin giả.

Đối với mỗi cá nhân, cần tự trang bị kiến thức luật pháp (đặc biệt là Luật An ninh mạng); nâng cao hiểu biết về các lĩnh vực đời sống xã hội; giữ vững niềm tin vào Đảng, Nhà nước, chế độ xã hội chủ nghĩa; phát triển tư duy phản biện, có bản lĩnh chính trị, giảm tác động bởi thông tin chưa kiểm chứng, tuyệt đối không chia sẻ thông tin khi chưa kiểm chứng đó là tin thật. Với những thông tin lừa đảo, thất thiệt, xấu độc cần kiên quyết vạch mặt, ngăn chặn, đấu tranh, phản bác; cảnh báo cho mọi người biết để đề phòng và báo ngay cho cơ quan chức năng xử lý; tích cực nhân lên thông tin tốt, chính thống, lan toả các giá trị tốt đẹp, dẹp thông tin xấu độc, đẩy lùi tiêu cực./.

Tài liệu tham khảo

(1) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông.

(2) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông.

(3) Đinh Thị Thanh Tâm (2023), Xu hướng biến đổi tâm lý đám đông dưới tác động của thông tin sai lệch, xuyên tạc trên mạng xã hội, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông điện tử, ngày 20-03-2023

(4) Xem Điều 117 Bộ luật Hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017) quy định về các hành vi chống Nhà nước thì bị phạt tù từ 5 năm đến 12 năm; xem Điều 101 Nghị định 15/2020/NĐ-CP ngày 3/2/2020 của Chính phủ, quy định hành vi bị xử phạt hành chính từ 10 - 20 triệu đồng.

(5) Đỗ Thị Thu Hằng, Lương Khắc Hiếu (đồng chủ biên, 2022), Xử lý thông tin sai lệch, xuyên tạc trên lĩnh vực tư tưởng, lý luận và văn học, nghệ thuật, Nxb CTQG, HN, tr.218. Việc xử lý thông tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc đạt hiệu quả cao, cần trải qua quy trình 4 giai đoạn: 1- Nghiên cứu và nhận diện; 2- Lập phương án xử lý và chuẩn bị; 3- Thực thi các giải pháp xử lý; 4- Sơ kết, tổng kết và rút kinh nghiệm.

(6) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông.

(7) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông

(8) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông.

(9) Kết quả khảo sát của nhóm nghiên cứu đề tài cấp Bộ năm 2024-2025 do TS Lê Đức Hoàng làm chủ nhiệm: "Thông tin giả, sai lệch, xuyên tạc với dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay: tác động và đối sách", với câu hỏi "đề xuất giải pháp hạn chế tin giả, sai lệch, xuyên tạc", qua phiếu hỏi 326 người, thực hiện tháng 5-6/2025, thông

(10) Bộ Luật hình sự, Luật An toàn thông tin; Luật An ninh mạng, Luật Giao dịch điện tử, Luật Báo chí, Luật Xuất bản... và nhiều nghị định, thông tư, hướng dẫn liên quan (Nghị định 15/2020/NĐ-CP, sửa đổi bởi Nghị định

(11) Trong Nghị định số 15/2020/NĐ-CP, xuất hiện 8 lần thuật ngữ "thông tin giả mạo", nhưng Luật An ninh mạng năm 2018, Luật Báo chí năm 2016 và các văn bản trong lĩnh vực thông tin, truyền thông khác, đều chưa đề cập tới khái niệm của tin giả.